UOT 94(479.24)

MƏHARƏT OSMANLI
tarix üzrə fəlsəfə doktoru,
Bakı Dövlət Universitetinin dosenti
meharetosmanlı77@gmail.com

AZƏRBAYCAN XALQININ XİLASKARI

Tarixdə hər zaman görkəmli elm xadimləri, müdrik və təcrübəli elm xadimləri, müdrik və təcrübəli liderlər, bacarıqlı və qətiyyətli dövlət rəhbərləri, bəşəriyyət öz xalqının maraqlarını hər şeydən uca tutan, öz həyatını bütünlüklə xalqının rifahına bağlayan dahi şəxsiyyətlər yetişdirmişdir. Bu şəxsiyyətlər xalqın, millətin rifahı, firavanlığı üçün mayak rolunu oynamışlar. Ömrünü xalqının işıqlı gələcəyinə həsr edən ulu öndərimiz Heydər Əliyev məhz belə liderlərdəndir: Azərbaycan xalqının xilaskarı, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və parlaq gələcəyinin təminatçısı.

Açar sözlər: Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ, Ulu öndər Heydər Əliyev, İlham Əliyev, xalq.

Giriş. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev müasir dünya tarixinə parlaq və silinməz iz qoymuş, böyük şəxsiyyət, qeyri-adi zəka, fitri istedad sahibi, müdrik dövlət xadimi kimi düşmüşdür. Heydər Əliyevin zəngin idarəçilik irsi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir. Azərbaycanın çoxəsirlik tarixinə nəzər saldıqda bir daha şahid oluruq ki, ölkəmizin və xalqımızın tarixində hələ Heydər Əliyev kimi xidmətləri olan ikinci bir şəxsiyyət olmayıb.

***

1969-1982-ci illərdə Azərbaycanın inkişafı naminə gördüyü işlərdən yazsaq Ulu Öndər Heydər Əliyevin fəaliyyəti cild-cild kitablara sığan deyil.

Heydər Əliyevin ilk dəfə hakimiyyətə gəlişi ilə keçmiş SSRİ-nin geridə qalmış respublikalarından biri sayılan Azərbaycanda həyat tamamilə dəyişdi.

Ölkəmizdə tikinti-quruculuq, abadlıq işləri görünməmiş vüsət aldı. Yeni sənaye obyektlərinin, zavod və fabriklərin tikintisinə başlandı.

Ana dilimizin qorunub saxlanılmasında, konsititusiyada dövlət dili kimi təsbit olunmasında, milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunub saxlanılmasında, mədəni-maarif, səhiyyə sahələrinin əsaslı şəkildə qurulmasında respublikanın demoqrafik inkişafında, milli hərbçi kadrların hazırlanması və hərbi vətənpərvərlik tərbiyəsinin inkişafı Heydər Əliyevin xalq, Vətən qarşısında ən böyük tarixi xidmətlərindəndir. O illərdə Azərbaycanda cəmiyyət həyatının elə bir sahəsi yox idi ki, sürətli irəliləyiş qeydə alınmasın. 1970-1980-cı illərdə Azərbaycanın ali məktəblərində 100-dən artıq yeni kafedra, 40-dan çox yeni fakültələr açılmış, 100-ə qədər yeni ixtisas üzrə ali təhsilli mütəxəsislərin hazırlanmasına başlanılmışdır. Həmin illərdə respublikamızda 6 yeni ali məktəb açılmışdı. 1973-cü ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Rus dili və Ədəbiyyat İnstitutu, Azərbaycan Pedaqoji Xarici Dillər İnstitutu, Stepanakert (indiki Xankəndi) Dövlət Pedaqoji İnstitutu, 1975-ci ildə Azərbaycan İnşaat Mühəndisləri İnstitutu, 1981-ci ildə Azərbaycan Texnologiya İnstitutu, 1982-ci ildə Naxçıvan Dövlət Pedaqoji İnstitutu kimi ali məktəblər Ulu Öndərin ölkəmizə birinci dəfə rəhbərlik etdiyi dövrdə xalqın təhsilinə və elminə göstərdiyi xidmətin təzahürü idi [4, 28]. Heydər Əliyev kəndli balalarının, qızların ali məktəblərdə təhsil almasına xüsusi önəm verirdi. O, ali təhsilin hamı üçün əlçatan olması üçün mümkün olan bütün imkanlardan istifadə edirdi.

Sonralar dahi şəxsiyyətin SSRİ kimi nəhəng dövlətdə məsul vəzifə tutması qürurverici hadisə idi. Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Azərbaycan keçmiş ittifaqın qabaqcıl respublikalarından birinə çevrildi. Lakin M.S.Qorbaçovun siyasi hakimiyyətə gəlişi, onun Heydər Əliyevə qarşı həsəd paxıllıq, qısqanclıq hissləri Ulu Öndərin hakimiyyətdən uzaqlaşdırılması ilə nəticələndi.

1988-ci ildən başlayaraq azərbaycanlıların öz dədə-baba yurdlarından qovulması, ermənilərin Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları irəli sürmələri Heydər Əliyevin böyük nifrətinə səbəb olurdu. Dağlıq Qarabağın Ermənistana verilməsinə mane olduğu üçün ermənilər Heydər Əliyevə qarşı mübarizə aparırdılar. Bütün bunlara baxmayaraq, dahi rəhbər ermənilərin Azəbaycana qarşı məkrli siyasətinin həyata keçirilməsinə imkan vermədi [7, 96-97].

Heydər Əliyev Moskvada olarkən Azərbaycanın tarixində ağrılı-acılı çox hadisələr baş verdi.

Azərbaycan xalqının Qarabağ uğrunda mübarizəsi geniş vüsət alırdı. Xalqın səbr kasası daşırdı. Vətən və azadlıq uğrunda mübarizə bütün xalqın birləşdirmişdi. Sovet imperiyasının başçıları SSRİ-nin dağılmasının qarşısını almaq azadlığı tələb edən xalqımızı qorxutmaq istəyidi. Ona görə bütün ölkədə azadlıq hərəkatının ən güclü mərkəzi olan Bakını 1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakını qan gölünə çevirdilər. Hadisədən bir gün sonra Ulu Öndərin Azərbaycanın Moskvadakı daimi nümayəndəliyinə gedərək sovet imperiyasının törətdiyi qanlı faciəni ifşa etməsi, o vaxtkı çətin dövrdə xalqının yanında olmasının,imperiyanın siyasətinə qarşı çıxmasının əyani sübutu idi. Heydər Əliyev xalqın təkidi ilə yenidən hakimiyyətə qayıtdı [2, 74].

Həmin dövrdə xalq anlayırdı ki, ölkəni xaosdan ağır sosial-iqtisadi vəziyyətdən, hərc-mərclikdən, separatizmdən yalnız Heydər Əliyev qurtara bilər. Təbii ki, ölkənin düşdüyü xaotik vəziyyətdən çıxarılmasında ulu öndər Əliyevin şəxsi keyfiyyətləri idarəçilik bacarığı ilə yanaşı, yenicə yaradılmış Yeni Azərbaycan Partiyası da əhəmiyyətli rol oynadı. Əlavə olaraq bildirim ki, 1992-ci il oktyabr ayının 16-da 91 nəfər ziyalı Heydər Əliyevə YAP-ın yaradılması ilə bağlı müraciət etdi.

Beləliklə, 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda keçirilən təsis konfrasında Yeni Azərbaycan Partiyası təsis edildi və ulu Öndər Heydər Əliyev partiyanın sədri seçildi. Heydər Əliyev Azərbaycanın ən ağır günündə xalqın təkidi ilə yenidən hakimiyyətə qayıtdı. Həmin dövrdə xalq anlayırdı ki, ölkəni xaosdan, ağır sosial-iqtisadi vəziyyətdən hərc-mərclikdən separatizmdən yalnız Heydər Əliyev qurtara bilər.

1993-cü ilin iyun ayında Ümummilli lider Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə qayıdışı Azərbaycanda müstəqil dövlətçilik ideyalarının bərqərar olmasına şərait yaratdı. Bu dövrdən başlayaraq, həyata keçirilən xarici siyasətimiz məhz ümummilli liderin adı və onun fəaliyyəti ilə bağlıdır. Özünün zəngin dövlətçilik təcrübəsinə əsaslanaraq dövlətimizin yeni xarici siyasət kursunun əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirən prezident Heydər Əliyevin xarici siyasət xəttində ilk növbədə bir sıra mühüm və təxirəsalınmaz vəzifələrin yerinə yetirilməsi qarşıya məqsəd qoyuldu. Həmin vəzifələrdən biri və ən əsası Azərbaycanı beynəlxalq aləmdəki təcrid vəziyyətindən çıxarmaq, ölkəmiz haqqında yaradılmış mənfi ictimai rəyi dağıtmaq və xalqımızın haqq işini dünya ictimaiyyətinə olduğu kimi çatdıraraq respublikamız ətrafındakı informasiya blokadasını yazmaqdan ibarət idi [4, 112].

Ona görə də yeni xarici siyasət xətti üçün hər şeydən əvvəl müharibənin dayandırılması və dinc şərait təmin edilməli idi. Bu məqsədlə 1994-cü ilin mayından "Atəşkəs" rejiminə nail olundu.

Ulu Öndərin qayıdışı ilə siyasi hakimiyyət böhranına, anarxiya və özbaşınalığa son qoyuldu. Azərbaycanda yeni tarixi mərhələ - Dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi dövrü başladı. Ulu Öndər yazırdı:

"Müstəqilliyi əldə etmək nə qədər çətindirsə, onu qoruyub saxlamaq ondan da çətindir.

1994-cü il sentyabrın 20-də "Əsrin müqaviləsinin imzalanması ilə Heydər Əliyev Azərbaycan iqtisadiyyatında yeni bir səhifə açmaqla bərabər, ölkəmizin təbii ehtiyatlarından istifadə edilməsi uğrunda iri dövlətlərin rəqabətinin ölkəmizin təhlükəsizliyinə vura biləcəyi zərbələri dəf etdi. Bundan başqa Heydər Əliyevin şah əsərlərindən biri olan bu müqavilə bu gün, sabah hər zaman Azərbaycan diplomatiyasının daha keçərli olmasına xidmət edir və edəcəkdir. İqtisadi inkişaf Heydər Əliyev strategiyasının ən mühüm prinsiplərindən biri idi. Çünki iqtisadi güc Azərbaycanı regionda şəriksiz lider dövlətə çevirməklə yanaşı həm də güclü ordu demək idi. Bəli, illər öncə Heydər Əliyevin bu uğurlu siyasəti bu gün öz bəhrəsini verməkdədir.

Heydər Əliyev öz uzaqgörən siyasəti addım – addım Avropaya pəncərə açdı.

Azərbaycanın haqq sözünü deyənlərin sayı artdı. Lissabon samiti (1996) məhz bu haqq və ədalətin təntənəsi idi. Burada 52 dövlət Azərbaycanı müdafiə etdi [3, 68].

Heydər Əliyev bilavasitə rəhbərliyi altında hazırlanaraq 1995-ci ilin noyabrında ümum xalq səsverməsi (referendum) yolu ilə qəbul edilmiş müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyası ölkənin gələcək inkişafı istiqamətlərini müəyyənləşdirməklə bərabər ,insan hüquq və azadlıqlarını təminatını dövlətin ali məqsədi kimi ön plana çıxarmışdır. Bütün varlığı ilə Vətənə və xalqa qəlbən bağlı olan müdrik şəxsiyyət və dövlət xadimi Heydər Əliyev öz həyatını, zəngin dövlətçilik təcrübəsini

Azərbaycanın xoşbəxt gələcəyinə, onun inkişaf etmiş sivil dövlətlər səviyyəsinə yüksəlməsinə həsr etmişdir.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə ikinci dəfə qayıdışından sonra Azərbaycanda elə bir sahə qalmadı ki, Ulu Öndər həmin sahəyə diqqət yetirməsin."Gənclər siyasəti", Təhsil Qanunu", yüzlərcə belə layihələr Heydər Əliyevin misilsiz xidmətlərindəndir [6, 128].

Haqlı olaraq Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanın memarı, müstəqil Azərbaycanı isə Ulu Öndərin"şah əsəri" adlandırırlar [2, 39].

Bu gün Azərbaycana Heydər Əliyev yolunun layiqli davamçısı İlham Əliyev rəhbərlik edir. Heydər Əliyev siyasəti Azərbaycanda yaşayır və qalib gəlir. Həyat göstərdi ki, İlham Əliyev ümummilli lider Heydər Əliyevdən aldığı təlimi gerçəkləşdirməkdə də hamıdan fərqlənir. Böyük sürətlə yenilənən Bakı şəhəri, xüsusi templə inkişaf edən Azərbaycan iqtisadiyyatı, həyata keçirilən möhtəşəm layihələr – Bakı-Tiflis-Ceyhan neft boru xətti, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri, Bakı-Tbilisi-Qars-Naxçıvan dəmiryolu, hər gün müasirləşən Azərbaycan cəmiyyəti məhz Heydər Əliyev siyasi kursunun yaradıcı şəkildə ardıcıllıqla davam etdirilməsinin real bəhrələri, sanballı töhfələridir.

Azərbaycanın öz torpaqlarının işğaldan azad etmək üçün apardığı 44 günlük Vətən müharibəsi və bu müqəddəs savaşda qazandığı möhtəşəm qələbə ölkəmizin tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı.

Bu möhtəşəm zəfər 44 gün boyunca "Dəmir yumruq" kimi birləşmiş bütün Azərbaycanın zəfəridir. Lakin burada başqa bir inkaredilməz və mübahisəsiz faktor da var. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev faktoru. Müharibə dövrünün ən böyük, ən ağır yükü ordumuzla bərabər prezidentin çiyinlərində idi.

"Dəmir yumruq" sahibi olan dövlət başçımız "dəmir məntiqi" ilə döyüşürdü. O, böyük intellektin sarsılmaz iradənin, güclü qətiyyətin tələb olunduğu hər yerdə idi: diplomatiya cəbhəsində döyüşürdü; siyasət meydanında döyüşürdü; informasiya müharibəsində ən ön cərgədə idi.

Nəhayət, "Dəmir yumruq" əməliyyatı Azərbaycanın qələbəsi ilə başa çatdı.

Hazırda işğaldan azad olunmuş Qarabağımızda yenidənqurma işləri gedir. Tezliklə "köçkün" soydaşlarımız öz yurd-yuvalarına qayıdacaqlar.

Nəticə. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 22 sentyabr 2022-ci il tarixli sərancamı ilə 2023-cü il "Heydər Əliyev ili" [1] elan olunmuşdur.

İllər keçəcək, nəsillər dəyişəcək, gələcək nəsillər Azərbaycan xalqının qeyrətli oğlu Heydər Əliyevi daim hörmətlə xatırlayacaqlar.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. - https://www.google.com/url? [25.05.2023].
2. Abdullayev V.İ. Heydər Əliyev - milli-siyasi elitamızın zirvəsi. Bakı: Təhsil, 2019, 408 s.
3. Azərbaycançılıq ideologiyası: ənənə və müasirlik. Bakı, Elm və təhsil, 2019, 456 s.
4. Heydər Əliyev. Biblioqrafik məlumat. Bakı: Bakı Universiteti nəşr., 2003, 434 s.
5. Heydər Əliyevin siyasi irsi və azərbaycançılıq: II kitab. Bakı: Elm və Təhsil, 448 s.
6. Sərdarov M.Ə. Mahir siyasətçi, müdrik rəhbər: məqalələr və xatirələr. Bakı, Afpoliqraf, 2020, 222 s.
7. Paşayev Q. Xilaskarlar. Bakı, Təhsil, 2021, 136 s.

МЕХАРЕТ ОСМАНЛЫ
Доктор философии по истории, доцент
Бакинский Государственный Университет

СПАСИТЕЛЬ НАРОДА АЗЕРБАЙДЖАНА

На протяжении всей истории человечество всегда рождало выдающихся ученых, мудрых и опытных ученых, мудрых и опытных руководителей, способных и решительных глав государств, гениев, превыше всего ставящих интересы своего народа и полностью связывающих свою жизнь с благополучием народа. их люди. Эти личности играли роль маяка благополучия

и процветания народа и нации. Наш великий лидер Гейдар Алиев, посвятивший свою жизнь светлому будущему своего народа, является одним из таких лидеров: спасителем азербайджанского народа, гарантом территориальной целостности и светлого будущего Азербайджана.

Ключевые слова: Азербайджан, общенациональный лидер Гейдар Алиев, Ильхам Алиев, народ.

MEHARET OSMANLI
Phd. On history, asossiated professor
Baku State Universtity

SAVIOR OF THE PEOPLE OF AZERBAIJAN

Throughout history, humanity has always given birth to outstanding scientists, wise and experienced scientists, wise and experienced leaders, capable and decisive heads of state, geniuses who put the interests of their people above all else and fully connect their lives with the well-being of the people. their people. These personalities played the role of a beacon of well-being and prosperity of the people and nation. Our great leader Heydar Aliyev, who dedicated his life to the bright future of his people, is one of such leaders: the savior of the Azerbaijani people, the guarantor of the territorial integrity and bright future of Azerbaijan.

Keywords: Azerbaijan, national leader Heydar Aliyev, Ilham Aliyev, people.

Məqalənin redaksiyaya daxil olduğu tarix: 25 may 2023-cü il.
Məqalənin çapa qəbul olunma tarixi: 05 oktyabr 2023-cü il.
Rəyçilər: t.ü.f.d. Abutalıb Cəlilov, t.e.d. İbrahim Zeynalov.